

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Pakiet „rozszerzenie” na 2020 r.

(2021/C 300/04)

Sprawozdawca:	Nikola DOBROSLAVIĆ (HR/EPL), żupan żupanii dubrownicko-neretwiańskiej
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Komunikat z 2020 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE” COM(2020) 660 final; SWD(2020) 350 final; SWD(2020) 351 final; SWD(2020) 352 final; SWD(2020) 353 final; SWD(2020) 354 final; SWD(2020) 355 final; SWD(2020) 356 final Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich” COM(2020) 641 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Z dużym zainteresowaniem odnotowuje komunikat Komisji Europejskiej z 2020 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE, sprawozdania dotyczące krajów kandydujących, czyli Albanii, Czarnogóry, Macedonii Północnej, Serbii i Turcji, sprawozdania dotyczące potencjalnych krajów kandydujących, czyli Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa⁽¹⁾, a także komunikat Komisji w sprawie planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich.
2. Zdecydowanie popiera ponowne podkreślenie geostrategicznego znaczenia procesu rozszerzenia jako inwestycji w pokój, stabilność, bezpieczeństwo i wzrost gospodarczy w całej Europie, a także z zadowoleniem przyjmuje jednoznaczne poparcie dla europejskiej perspektywy Bałkanów Zachodnich przedstawione na szczycie UE–Bałkany Zachodnie, który odbył się w Zagrzebiu w maju 2020 r. Ponownie wyraża swoje poparcie dla przystąpienia wszystkich krajów Bałkanów Zachodnich do UE, pod warunkiem że spełnią one wszystkie kryteria członkostwa. Podkreśla w związku z tym znaczenie wysyłania pozytywnych sygnałów krajom Bałkanów Zachodnich, aby zachęcić je do zaangażowania się w długi proces przystąpienia do UE.
3. Wzywa Komisję Europejską, aby podczas opracowywania pakietu „rozszerzenie” nadal dążyła do przestrzegania wysokich standardów otwartości, włączenia społecznego i zdolności reagowania, a także by wskazała w swoim sprawozdaniu, w jaki sposób konsultowano się z zainteresowanymi stronami z krajów objętych procesem rozszerzenia – w szczególności z władzami lokalnymi i regionalnymi – podczas opracowywania tego dokumentu lub sprawozdania z postępów prac, a także w jakim stopniu podmioty te otrzymały informacje zwrotne na temat wyników konsultacji.
4. Przypomina, że reforma administracji publicznej w krajach Bałkanów Zachodnich, którą Komisja Europejska systematycznie monitoruje zgodnie z zasadami administracji publicznej, nie może zostać wdrożona bez dobrego sprawowania rządów na szczeblu lokalnym, i wzywa Komisję Europejską do włączenia do środków i instrumentów wsparcia reformy administracji publicznej bardziej precyzyjnych wskaźników efektywności dotyczących decentralizacji fiskalnej, wzmocnienia pozycji władz lokalnych i regionalnych w zakresie rozwoju i świadczenia wysokiej jakości usług dla obywateli i przedsiębiorstw, a także wzmocnienia sprzyjających włączeniu społecznemu i opartych na dowodach procesów rozwoju polityki lokalnej i regionalnej.

⁽¹⁾ Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

5. Z ubolewaniem odnotowuje brak postępów poczynionych przez kraje Bałkanów Zachodnich w podstawowych dziedzinach, takich jak praworządność, funkcjonowanie instytucji demokratycznych i walka z korupcją, a także wciąż niesprzyjające warunki dla niezależnych mediów i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
6. Podkreśla, że obserwowany w niektórych krajach Bałkanów Zachodnich na szczeblu lokalnym brak pluralizmu politycznego lub tłumienie i zastraszanie wybieranych urzędników należących do partii opozycyjnych stanowią istotne wyzwanie dla demokracji lokalnych w tych krajach.
7. Z zaniepokojeniem ostrzega, że z powodu braku postępów w procesie rozszerzenia wszystkie kraje Bałkanów Zachodnich mogą być jeszcze bardziej narażone na większe wpływy stron trzecich, które stale dążą do wzmocnienia swoich wpływów w regionie, w tym między innymi Rosji i Chin.
8. Popiera wysiłki UE na rzecz wzmocnienia odporności krajów Bałkanów Zachodnich, a także ściślejszej współpracy w zakresie cyberbezpieczeństwa i komunikacji strategicznej, aby zapewnić zgodność wszystkich działań gospodarczych finansowanych z zewnątrz z unijnymi wartościami, normami i standardami, w szczególności w kluczowych obszarach, takich jak zamówienia publiczne, środowisko, energia, infrastruktura i konkurencja.
9. Z zadowoleniem przyjmuje kompleksowe wsparcie UE dla rządów krajów Bałkanów Zachodnich w stawianiu czoła wyzwaniom związanym z pandemią COVID-19 i zapewnianiu skutecznej odpowiedzi na pilne potrzeby zdrowotne i społeczno-gospodarcze oraz wzywa Komisję Europejską do uznania ważnej roli władz lokalnych i regionalnych w zarządzaniu pandemią COVID-19 oraz do zaproponowania dodatkowych środków mających na celu wspieranie zdecentralizowanej współpracy między władzami lokalnymi i regionalnymi, a także wzmocnienie ich zdolności w zakresie zarządzania kryzysowego.
10. Wzywa Komisję Europejską, aby z myślą o stworzeniu lepszych warunków dla władz lokalnych i regionalnych zaproponowała sposoby zaangażowania przedstawicieli władz krajowych, regionalnych i lokalnych krajów Bałkanów Zachodnich w prace Konferencji w sprawie przyszłości Europy. Proponuje przeprowadzenie serii dialogów obywatelskich na Bałkanach Zachodnich, aby dać obywatelom możliwość wyrażenia obaw i oczekiwań związanych z członkostwem w Unii Europejskiej.

Uwagi dotyczące poszczególnych krajów

11. W pełni popiera jak najszybsze przyjęcie ram negocjacyjnych oraz rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych z Macedonią Północną i Albanią, aby potwierdzić wiarygodność politycznego poparcia dla procesu rozszerzenia i podtrzymać obietnicę wobec krajów, które spełniły wymagane kryteria rozpoczęcia procesu negocjacyjnego.
12. Z niepokojem zauważa, że Serbia i Czarnogóra, jako kraje uczestniczące w procesie negocjacji akcesyjnych, muszą podjąć bardziej zdecydowane działania w celu poprawy warunków sprzyjających wolności słowa i funkcjonowaniu niezależnych mediów, a także w celu zwiększenia niezawisłości sądownictwa i nasilenia walki z korupcją.
13. Z zadowoleniem przyjmuje ogólne postępy poczynione dotychczas w negocjacjach akcesyjnych z Serbią, wzywa jednak do przyspieszenia reform w dziedzinie praworządności i praw podstawowych, a także do dalszej normalizacji stosunków Serbii z Kosowem, jak określono w ramach negocjacyjnych. Wzywa władze serbskie na wszystkich szczeblach sprawowania rządów do jednoznacznego informowania o aspiracjach ich kraju do integracji z UE oraz o stosunkach z UE jako głównym partnerem politycznym i gospodarczym Serbii.
14. Z ubolewaniem odnotowuje upadek pluralizmu politycznego w Serbii, brak skutecznej opozycji w serbskim parlamencie oraz niekorzystne warunki dla rozwoju demokracji lokalnej, a także przypomina o potrzebie zajęcia się długotrwałymi niedociągnięciami procesu wyborczego poprzez przejrzysty i integracyjny dialog z partiami politycznymi i innymi zainteresowanymi stronami na długo przed kolejnymi wyborami, z uwzględnieniem zaleceń Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE.
15. Wzywa Komisję do zwrócenia się do Czarnogóry o podjęcie większych wysiłków na rzecz zapewnienia przejrzystego i integracyjnego procesu kształtowania polityki publicznej z silniejszą centralną kontrolą jakości konsultacji publicznych z zainteresowanymi stronami.

16. Wyraża zaniepokojenie ograniczonymi postępami Bośni i Hercegowiny w zakresie priorytetowych reform w dziedzinie funkcjonowania instytucji demokratycznych, praworządności, ochrony praw podstawowych i reformy administracji publicznej, na co zwrócono uwagę w opinii Komisji Europejskiej w sprawie wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE ⁽²⁾, w szczególności w odniesieniu do nieprzestrzegania orzeczeń i decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ordynacji wyborczej, braku równości między narodami tworzącymi państwo i braku poszanowania praw innych obywateli, niewystarczających postępów w zwalczaniu korupcji, profesjonalizacji i odpolitycznienia administracji publicznej.

17. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w dniu 20 grudnia 2020 r. w Mostarze (Bośnia i Hercegowina) po ponad dwunastu latach przeprowadzono wreszcie wybory lokalne, co stanowi istotny wkład we wzmocnienie procesów demokratycznych, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad Europejskiej karty samorządu lokalnego i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, a także zachętę do dalszego umacniania europejskiej drogi Bośni i Hercegowiny.

18. Niemniej wyraża zaniepokojenie potwierdzonymi przypadkami oszustw wyborczych w Mostarze oraz mową nienawiści, a następnie incydentami wymierzonymi przeciwko niektórym kandydatom startującym w wyborach lokalnych. Wzywa zatem Parlament Bośni i Hercegowiny do dokonania niezbędnych zmian w ordynacji wyborczej przed kolejnymi wyborami powszechnymi w 2022 r., by uniknąć oszustw wyborczych w przyszłości. Zwraca się do Delegatury Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie oraz do innych przedstawicieli społeczności międzynarodowej o zdecydowane potępienie nawoływania do nienawiści i ataków na kandydatów, zwłaszcza na kandydatów płci żeńskiej, jak miało to miejsce przed wyborami w Mostarze.

19. Wzywa Komisję do wytrwałości w poszukiwaniu rozwiązań dotyczących utworzenia stowarzyszenia gmin z większością serbską w Kosowie (przy czym Europejski Komitet Regionów oferowałby konkretne wsparcie i współpracę w oparciu o swoją rolę i doświadczenie) oraz dalszej normalizacji stosunków między Serbią a Kosowem.

20. Wzywa Komisję, by zgodnie ze swoimi własnymi zaleceniami i pozytywnymi zaleceniami Parlamentu Europejskiego, które KR zdecydowanie popiera, ponownie zwróciła się do Rady o zajęcie się kwestią liberalizacji systemu wizowego dla Kosowa.

21. Ponownie podkreśla znaczenie reform legislacyjnych dla zapewnienia jasnego podziału kompetencji i zasobów finansowych między władzami centralnymi i lokalnymi w Kosowie.

22. Nawołuje Albanię do poczynienia dalszych postępów w kwestii priorytetów określonych przez Radę w pkt 10 jej konkluzji z dnia 25 marca 2020 r.

23. Wzywa Albanię do kontynuowania i konsolidacji terytorialnej reformy administracyjnej w ramach szerszego programu decentralizacji i wzmocnienia lokalnej autonomii fiskalnej oraz zwiększania zdolności gmin do świadczenia wysokiej jakości usług publicznych, a także do zapewnienia większego wsparcia politycznego dla realizacji celów planu działania na rzecz decentralizacji i sprawowania rządów na szczeblu lokalnym do 2022 r. Wzywa władze albańskie do przeprowadzenia kompleksowej reformy sektora gruntów, konsolidacji praw własności oraz zdecydowanego przyspieszenia procesu rejestracji i rekompensaty. Zachęca Albanię do szybkiego przyjęcia i wdrożenia pozostałych przepisów związanych z ustawą ramową o ochronie mniejszości narodowych z 2017 r. oraz z satysfakcją odnotowuje przyjęcie ustawy o spisie ludności.

24. Wzywa do dalszego wzmocnienia roli albańskiej Rady Konsultacyjnej Samorządu Lokalnego i Centralnego jako dobrego przykładu instytucjonalizacji roli jednostek samorządu lokalnego w kształtowaniu polityki publicznej.

25. Zwraca uwagę, że w Macedonii Północnej, ale także w większości pozostałych krajów Bałkanów Zachodnich, nie istnieje zintegrowany system planowania i monitorowania rozwoju regionalnego oraz zarządzania nim. Wzywa do wzmocnienia zdolności administracyjnych i technicznych w strukturach operacyjnych zarządzania funduszami UE, zwłaszcza w dziedzinie transportu i ochrony środowiska.

26. Zdecydowanie potępia dalszy poważny regres Turcji w fundamentalnych obszarach europejskiego dorobku prawnego, w tym poważne i trwałe załamanie się funkcjonowania demokracji lokalnej w Turcji, a także znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie kluczowych praw człowieka, podstawowych wartości UE, praworządności oraz ogólne osłabienie skutecznych mechanizmów kontroli i równowagi w systemie politycznym po wejściu w życie poprawek do konstytucji.

⁽²⁾ SWD(2019) 222 final, COM(2019) 261 final.

27. Wyraża zaniepokojenie utrzymującą się praktyką przymusowego odwoływania z urzędu wybranych burmistrzów w południowo-wschodniej części kraju i zastępowania ich komisarzami mianowanymi przez rząd, a także aresztowaniami innych przedstawicieli lokalnych. Wzywa Turcję, zgodnie z Europejską kartą samorządu lokalnego oraz zaleceniami Komisji Weneckiej, do zniesienia środków utrudniających funkcjonowanie demokracji lokalnej i mających szkodliwy wpływ na ogólny klimat demokratyczny zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym.

28. Podkreśla retorykę Turcji wymierzoną przeciwko Unii oraz zdecydowanie potępia nielegalne i prowokacyjne zachowanie Turcji wobec dwóch państw członkowskich, a mianowicie Grecji i Cypru, przejawiające się poważnym i uporczywym naruszaniem ich suwerenności i suwerennych praw, a także jej bezprecedensową agresywną retorykę wobec sąsiadów, całkowicie niezgodną z jej statusem kraju kandydującego.

29. Potępia jednostronne kroki podjęte przez Turcję w Warosii i apeluje o pełne poszanowanie rezolucji nr 550 i 789 Rady Bezpieczeństwa ONZ. Komitet Regionów popiera szybkie wznowienie negocjacji pod auspicjami ONZ i pozostaje w pełni zaangażowany na rzecz kompleksowego rozwiązania problemu cypryjskiego w ramach ONZ i zgodnie ze stosownymi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ i zasadami leżącymi u podstaw UE. Tego samego oczekuje od Turcji.

30. Potwierdza, że w strategicznym interesie UE leży pokonanie różnic z Turcją na drodze dialogu i zgodnie z prawem międzynarodowym oraz ustanowienie obopólnie korzystnej współpracy. Zaleca, aby w ramach współpracy w dziedzinie migracji i uchodźców przeznaczyć środki UE na bezpośrednie działania władz regionalnych i lokalnych zaangażowanych w zarządzanie przepływami migracyjnymi, osobami przesiedlonymi i uchodźcami w Turcji. Umowa o readmisji między UE a Turcją powinna zostać całkowicie i skutecznie wdrożona w stosunku do wszystkich państw członkowskich, przy czym należy zauważyć, że zasadnicze znaczenie ma nadal współpraca w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych ze wszystkimi państwami członkowskimi UE.

Rola władz lokalnych i regionalnych w procesie rozszerzenia i wzmocnienie współpracy regionalnej

31. Podkreśla znaczenie roli samorządów lokalnych i regionalnych w spełnianiu kryteriów członkostwa w UE i wdrażaniu dorobku prawnego UE, zwłaszcza w dziedzinie spójności gospodarczej i społecznej, rolnictwa i bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska, zamówień publicznych i polityki społecznej, a także istotny wkład jednostek samorządu terytorialnego w informowanie o skutkach przystąpienia do Unii i zapewnianie poparcia obywateli dla procesu akcesyjnego.

32. Z ubolewaniem odnotowuje brak konkretnych propozycji politycznych UE dotyczących systematycznego i strategicznego wsparcia dla władz lokalnych i regionalnych na Bałkanach Zachodnich, o czym KR pisał już w opiniach w sprawie pakietu „rozszerzenie” na lata 2018 i 2019.

33. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Komisji Europejskiej na rzecz oceny wsparcia finansowego UE dla władz lokalnych w latach 2010–2018 w regionach objętych procesem rozszerzenia i w regionach objętych polityką sąsiedztwa oraz wzywa do szerokiego rozpowszechnienia cennych wyników tej oceny.

34. Wzywa Komisję Europejską do opracowania praktycznych narzędzi wspierania skutecznego budowania potencjału władz lokalnych i regionalnych na Bałkanach Zachodnich, w tym poprzez specjalne tematyczne programy wsparcia lub regionalne projekty pomocy technicznej oraz stałe wymiany, doradztwo i tworzenie sieci kontaktów.

35. Ponownie wzywa Komisję do rozszerzenia inicjatywy wsparcia ulepszeń w zakresie ładu administracyjno-regulacyjnego i zarządzania (SIGMA) na szczebel administracji niższy od krajowego w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących w celu opracowania zdecentralizowanych modeli reformy administracji publicznej oraz poprawy lokalnego sprawowania rządów i lokalnego zarządzania publicznego z myślą o zastosowaniu dorobku prawnego UE.

36. Wzywa ponownie Komisję Europejską do opracowania metod operacyjnych ad hoc umożliwiających zastosowanie instrumentów TAIEX i współpracy partnerskiej do współpracy między samorządami lokalnymi i regionalnymi w państwach członkowskich oraz krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących.

37. Przypomina o znaczeniu stałego wspierania władz lokalnych i regionalnych na Bałkanach Zachodnich za pośrednictwem Europejskiego Komitetu Regionów i jego odpowiednich organów współpracy, takich jak grupa robocza ds. Bałkanów Zachodnich i wspólne komitety konsultacyjne z Czarnogórą, Macedonią Północną i Serbią, ale zwraca również uwagę na potrzebę zwiększenia widoczności działań tych organów na szczeblu krajowym i regionalnym. W tym kontekście zwraca również uwagę na znaczenie pilnego utworzenia wspólnego komitetu konsultacyjnego z Albanią.

38. Wzywa Komisję do poprawy wskaźników pomiaru postępów w zakresie reformy administracji publicznej w odniesieniu do zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w planowanie, rozwój, wdrażanie i ocenę polityki publicznej oraz do opracowania dodatkowych środków na rzecz wzmocnienia i poprawy skuteczności mechanizmów konsultacji z władzami lokalnymi i regionalnymi w zakresie kształtowania strategii politycznych, które mają wpływ na ich wyniki i jakość usług dla obywateli na szczeblu lokalnym.

39. Z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe wsparcie Komisji dla wzmocnienia współpracy młodzieży w krajach Bałkanów Zachodnich, która ma ogromne znaczenie dla utrzymania i dalszego rozwoju dobrosąsiedzkich stosunków, w tym wsparcie dla inicjatyw takich jak regionalne biuro ds. współpracy na rzecz młodzieży. Wzywa Komisję, by w przyszłych inicjatywach na rzecz wspierania współpracy między młodzieżą zapewniła większe zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych jako ważnych partnerów dla lokalnych stowarzyszeń młodzieżowych i instytucji edukacyjnych we wdrażaniu projektów dotyczących młodzieży, które przyczyniają się do wzmocnienia dobrosąsiedzkich stosunków.

40. Proponuje, by przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych byli w przyszłości odpowiednio zaangażowani w prace konferencji międzyrządowych poświęconych negocjacom akcesyjnym.

Praworządność, prawa podstawowe i środowisko funkcjonowania niezależnych mediów

41. Ponownie podkreśla, że praworządność i funkcjonowanie instytucji demokratycznych są kluczowymi punktami odniesienia, na podstawie których UE ocenia postępy krajów kandydujących na drodze do członkostwa, oraz wyraża zaniepokojenie ograniczonymi postępami i licznymi wyzwaniem zwanymi z brakiem woli politycznej, ciągłym występowaniem pewnych elementów zawłaszczania państwa, ograniczonymi postępami w dziedzinie niezależności sądów, oporem instytucjonalnym i niesprzyjającym środowiskiem dla funkcjonowania niezależnych mediów w większości krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących.

42. Podkreśla, że istnienie środowiska sprzyjającego rozwojowi i funkcjonowaniu niezależnych mediów i społeczeństwa obywatelskiego jest warunkiem trwałości i nieodwracalności złożonych reform w procesie przystąpienia do Unii, a także rozwoju demokracji lokalnej.

43. Zaleca, by Komisja konsekwentnie stosowała warunkowość w odniesieniu do przestrzegania przepisów UE przy wykorzystywaniu funduszy UE oraz planu gospodarczo-inwestycyjnego, w szczególności gdy chodzi o procedury udzielania zamówień publicznych i przejrzystość, oraz by określiła jasne wskaźniki w tym zakresie.

44. Podkreśla, że ze względu na swój bliski kontakt z obywatelami władze lokalne i regionalne odgrywają kluczową rolę w propagowaniu i obronie europejskich wartości i ochronie praw podstawowych oraz mogą być ważnymi partnerami i przywódcami w walce z rasizmem i mową nienawiści, zwalczaniu dyskryminacji, promowaniu równości płci, ochronie słabszych grup społecznych i mniejszości oraz wzmacnianiu spójności społecznej.

45. Jest głęboko przekonany, że władze lokalne i regionalne, ze względu na ich szczególną rolę lokalnych decydentów politycznych i dostawców usług publicznych, mogą odgrywać większą rolę w usuwaniu pewnych niedociągnięć w dziedzinie praworządności i praw podstawowych, a także we wzmacnianiu przejrzystego i odpowiedzialnego zarządzania polityką lokalną oraz w poprawie ochrony praw grup znajdujących się w trudnej sytuacji.

46. Wzywa Komisję do dalszego wspierania władz lokalnych i regionalnych w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących w celu poprawy standardów w zakresie zaangażowania zainteresowanych członków społeczeństwa w opracowywanie i wdrażanie polityki lokalnej, w tym modeli planowania budżetu partycypacyjnego i przygotowywania budżetów lokalnych.

47. Ostrzega przed wysokim ryzykiem korupcji, które istnieje w procedurach udzielania zamówień publicznych na szczeblu władz lokalnych i regionalnych w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, oraz wzywa Komisję Europejską do wykorzystania konkretnych instrumentów w celu zapewnienia bardziej proaktywnej przejrzystości, lepszego monitorowania jakości zamówień publicznych i promowania polityki otwartych danych na każdym etapie procedury udzielania zamówień publicznych.

48. Zwraca się do Komisji Europejskiej o lepszą ocenę roli władz lokalnych i regionalnych w rozwiązywaniu podstawowych problemów na szczeblu lokalnym, o ułatwianie budowania ich zdolności i umiejętności w dziedzinie praworządności i praw podstawowych oraz o wspieranie ich poprzez dostarczanie konkretnych narzędzi i instrumentów w celu wypełnienia tej roli, przy jednoczesnym uznaniu roli i wkładu krajowych i międzynarodowych stowarzyszeń władz lokalnych i regionalnych.

Rola władz lokalnych i regionalnych we wdrażaniu planu gospodarczo-inwestycyjnego

49. Z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich jako kluczowego instrumentu wspierania ożywienia gospodarczego i rozwoju krajów tego regionu w nadchodzącym okresie oraz zwraca uwagę na znaczenie terminowego i odpowiedniego zaangażowania jednostek samorządu lokalnego i regionalnego w programowanie i monitorowanie realizacji finansowanych działań lub projektów, przy jednoczesnym przestrzeganiu wysokich standardów przejrzystości, dostępu do informacji i otwartych danych.

50. Popiera praktyczne środki mające na celu rozszerzenie unijnych inicjatyw na rzecz transformacji ekologicznej i cyfrowej na kraje Bałkanów Zachodnich, co potwierdza znaczenie tego regionu jako ważnej części Europy oraz strategiczne znaczenie inwestycji w rozwój społeczny i gospodarczy, zrównoważoną infrastrukturę transportową i ochronę środowiska w krajach tego regionu na długo przed uzyskaniem pełnego członkostwa.

51. Podkreśla, że duże inwestycje infrastrukturalne planowane w ramach planu gospodarczo-inwestycyjnego w dziedzinie transportu, energetyki oraz infrastruktury ekologicznej i cyfrowej powinny obejmować nie tylko finansowanie sieci bazowych, ale w każdym przypadku również połączeń regionalnych i lokalnych, aby zapewnić, że inwestycje te – w szczególności poprzez budowę nowych dróg dojazdowych do miast i wsi – przyniosą korzyści także ludności lokalnej.

52. Opowiada się za zastosowaniem zasady warunkowości opartej na reformach w odniesieniu do inwestycji przewidzianych w planie gospodarczo-inwestycyjnym oraz wzywa Komisję Europejską do odpowiedniego wskazania, dla każdej inwestycji, jakich reform oczekuje się na szczeblu lokalnym i regionalnym.

53. Przypomina, że większa widoczność inwestycji UE na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz jaśniejsze informowanie o podstawowych zasadach i wartościach, takich jak przepisy dotyczące zamówień publicznych, normy środowiskowe i standardy stabilności budżetowej, powinny przyczynić się do większego zaangażowania w reformy w procesie przystąpienia do UE i zmniejszyć ryzyko szkodliwego wpływu podmiotów zewnętrznych w regionie (np. chińskie kredyty itp.).

54. Popiera wysiłki podejmowane w ramach przygotowań do nowego cyklu programowania pomocy przedakcesyjnej (IPA III) i ponownie podkreśla, zgodnie z wcześniejszą opinią Europejskiego Komitetu Regionów⁽³⁾, znaczenie zapewnienia wsparcia tematycznego w celu wzmocnienia potencjału władz lokalnych i regionalnych w ramach IPA III.

55. Wzywa Komisję Europejską do opracowania wytycznych dotyczących wsparcia UE dla władz lokalnych i regionalnych w krajach objętych procesem rozszerzenia w nowym okresie finansowania 2021–2027, zawierających jasne cele, oczekiwane rezultaty i wskaźniki monitorowania postępów, wzorowanych na podobnych wytycznych opracowanych przez Komisję w celu wsparcia społeczeństwa obywatelskiego i niezależnych mediów w krajach tego regionu.

56. Wzywa w związku z tym Komisję Europejską do powołania niezależnego komitetu regionalnego w celu monitorowania wdrażania planu gospodarczo-inwestycyjnego i programu IPA III, z udziałem przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych, społeczeństwa obywatelskiego i mediów z krajów objętych procesem rozszerzenia, wybranych na podstawie publicznego zaproszenia, zgodnie z wcześniej ustalonymi przejrzystymi kryteriami.

57. Podkreśla, że proaktywna przejrzystość i otwartość danych przyczyniają się do zaufania publicznego do właściwego wykorzystania środków ze źródeł publicznych, i wzywa Komisję do utworzenia portalu otwartych danych zawierającego szczegółowe, publicznie dostępne i dające się przeszukiwać informacje na temat wszystkich beneficjentów planu gospodarczo-inwestycyjnego oraz programu IPA III.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III), COR 2018/04008 (Dz.U. C 86 z 7.3.2019).